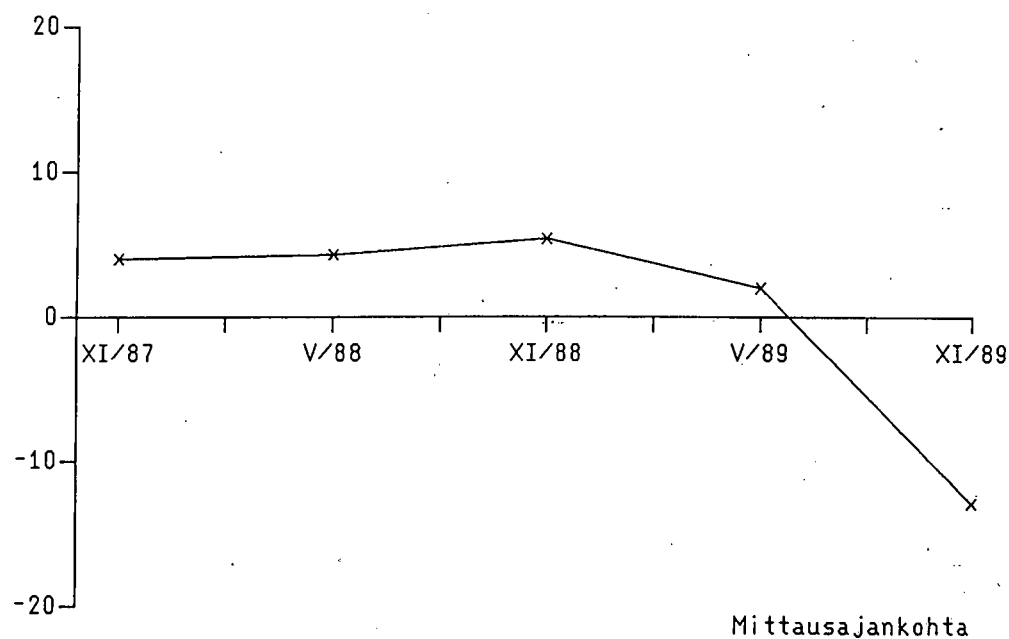

Kuluttajabarometri

Konsumentbarometern
Consumer barometer
1989, Marraskuu - November - November

6.2.1990

Kuluttajien luottamusindeksi - korotetut luvut

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISOSA	3
Suomen taloudellinen tilanne	3
Työttömyys	4
Inflaatio	4
Oman talouden tila	4
Ajankohdan edullisuus	5
OSTOAIKOMUKSET	5
Omistusasunto	5
Henkilöauto	6
Muut kulutusryhmät	6
SÄÄSTÄMINEN JA LUOTONOTTO	7
Säästäminen	7
Luotonotto	7
KUVIOT	8
1. Suomen taloudellinen tilanne nyt vs 12 kk sitten	8
2. Suomen taloudellinen tilanne 12 kk kuluttua vs. nyt	9
3. Työttömien määrä 12 kk kuluttua vs. nyt	10
4. Kuluttajahinnat nyt vs. 12 kk sitten	11
5. Kuluttajahinnat 12 kk kuluttua vs. nyt	12
6. Oman talouden tilanne nyt vs. 12 kk sitten	13
7. Oman talouden tilanne 12 kk kuluttua vs. nyt	14
8. Ajankohdan edullisuus suurempiin hankintoihin	15
9. Aikooko talous hankkia omistusasunnon seuraavan 12 kk aikana	16
10. Aikooko talous hankkia henkilöauton seuraavan 6 kk aikana	17
11. Ostoaikomukset eräissä kulutusryhmissä seuraavan 6 kk aikana	18
12. Millainen ajankohta on säästämisen kannalta	19
13. Aikooko talous säästää seuraavien 12 kk aikana	20
14. Millainen ajankohta on luotonoton kannalta	21
15. Aikooko talous ottaa luottoa seuraavien 12 kk aikana	22
TUTKIMUSMENETELMÄ	23

YLEISOSA

Tässä julkaisussa esitellään tuloksia kuluttajabarometrin viimeisimmästä tutkimuksesta, joka perustuu kotitalouksien haastatteluihin marraskuun lopulla 1989.

Viimeisen 12 kuukauden yleiseen taloudelliseen kehitykseen tyytymättömien määrä oli kasvanut huomattavasti edellisestä tutkimuskerrasta, joka oli toukokuussa 1989. Myös seuraavan 12 kuukauden talouskehitystä koskevat arviot olivat aiempia tutkimuskertoja selvästi pessimistisemmät. Kumpikin yleistä taloudellista kehitystä mittaava saldoluku laski huomattavasti ja asettui negatiiviselle arvoalueelle.

Oman taloudellisen tilanteen kuluttajat arvioivat hieman kohentuneen edellisen vuoden aikana. Arviot asettuivat kuitenkin hieman alemmaksi kuin edellisillä tutkimuskerroilla. Seuraavaa vuotta koskevat talouskehitysarviot pysyivät edellisten tutkimuskertojen mukaisesti varovaisen positiivisina. Kotitalouksien omaa talouskehitystä mittaavat saldolut pysyivät edelleen niukasti positiivisella arvoalueella.

Marraskuuta ei pidetty edullisena suurempien hankintojen tekoon. Ajankohtaa epäedullisena pitävien osuus kaksinkertaistui toukokuusta. Kysymystä mittaava saldoluku laski yli kolmekymmentä yksikköä.

Edellä mainittujen kysymysten avulla lasketun kuluttajien luottamusindeksi(1) pisteluku laski toukokuusta viisitoista yksikköä pistelukuun -13 marraskuussa 1989. Kuluttajien luottamusindeksi on tämän julkaisun etukannessa.

Suomen taloudellinen tilanne

Edellisen vuoden yleisen taloudellisen tilan kehitystä mittaavaan kysymykseen saatiin aikaisempia tutkimuskertoja selvästi pessimistisemmät vastaukset. Saldoluku laski toukokuun nollasta pistelukuun -26. Tyytyväisyysindikaattori oli barometritutkimuksen alusta lähtien nyt ensimmäistä kertaa miinusmerkkinen.

Tulevaa talouskehitystä mittaavan kysymyksen saldoluku on aiemmilla tutkimuskerroilla liikkunut hieman nollan alapuolella. Marraskuussa toiveikkuus oli vähentynyt sen verran että saldolutun arvoksi tuli -15.

-----

(1) Kuluttajan luottamusindeksi laaditaan viiden kysymyksen saldolutujen perusteella Euroopan yhteisöjen alueella sovellettavan laskentatavan mukaisesti. Mukana olevat kysymykset ja laskentaperiaate on kuvattu sivulla 23.

Työttömyys

Aiemmillä barometrin tutkimuskerroilla on kuluttajien luottamus työllisyystilanteen paranemiseen tasaisesti kasvanut. Toukokuussa 1989 oli työttömyyden pahenemista ennustavien osuus laskenut 20 prosenttiin. Lähes puolet vastaajista - 45 prosenttia - uskoi työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana.

Toukokuun jälkeen ovat mielialat muuttuneet toisensuuntaisiksi. Marraskuussa 37 % kotitalouksista ennusti työttömyyden pahenevan. Enää vain 25 prosenttia vastaajista uskoi työllisyystilanteen paranevan. Heikentyneistä näkymistä johtuen saldoluku muuttui kaksikymmentä yksikköä ja oli marraskuussa +7.

Inflaatio

Kuluttajat ovat panneet merkille hintojen nousuvauhdin kiihtymisen. Ensimmäisen kuluttajabarometritutkimuksen aikana, marraskuussa 1987 kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 3.7 %. Sen jälkeen inflaatio on kiihtynyt. Marraskuussa 1989 vuosimuutos oli 6.8 %. Kuluttajabarometrissa hintojen muuttumista mittaavan kysymyksen saldoluku oli vuoden 1987 marraskuussa 42. Tämän jälkeen pisteluku on kerta kerralta kasvanut kuten inflaatiovauhtikin. Nyt pisteluku oli 61.

Viimeisen 12 kuukauden inflaatioksi kuluttajat arvioivat marraskuussa runsaat viisi prosenttia, mikä oli noin puoli-toista prosenttiyksikköä toteutunutta pienempi.

Arviot tulevasta hintakehityksestä olivat muuttuneet hivenen optimistisemmiksi ja inflaation arveltiin vähän hidastuvan. Saldoluku laski toukokuusta viisi pistettä ja sen arvo oli marraskuussa 41. Hintojen nousuksi arvioitiin vajaa neljä prosenttia seuraavan 12 kuukauden aikana.

Oman talouden tila

Vastaajien käsitykset oman taloudellisen tilanteen kehityksestä ovat kaikilla tutkimuskerroilla pysyneet samalla lievästi toiveikkuuden tasolla. Menneen vuoden talouskehitystä mittaava saldoluku oli nyt +1. Tulevan vuoden kehitystä koskevaksi saldoluvuksi tuli +5.

Merkillepantavaa on, ettei yleisen taloudellisen tilanteen kehitysnäkymillä näytä olleen millään tutkimuskerralla vaikutusta kotitalouksien arvioihin oman taloudellisen tilanteen menneestä tai tulevasta kehityksestä.

Ajankohdan edullisuus

Ajankohdan edullisuutta suurempien hankintojen tekoon mittaava saldoluku laski toukokuusta tuntuvasti. Toukokuussa arvo oli +3 ja marraskuussa -30. Ajankohtaa piti epäedullisena joka toinen haastateltava. Edullisena ajankohtaa piti joka viides.

Ajankohdan edullisuutta säästämisen kannalta kysyttiin ensi kerran vuonna 1988. Sekä toukokuussa että marraskuussa 1988 yli puolet haastatelluista piti ajankohtaa edullisena säästämiselle. Toukokuuhun 1989 mennessä mielipiteissä oli tapahtunut muutos. Ajankohtaa säästämisen kannalta huonona pitäviä oli enemmän kuin hyvänä pitäviä. Nyt marraskuussa olivat mielipiteet samanlaiset. Saldoluku oli -4.

Luotonoton edullisuutta koskevat käsitykset muuttuivat vuoden 1989 aikana todella paljon. Vuoden 1988 kummallakin tutkimuskerralla noin puolet vastaajista piti ajankohtaa luotonoton kannalta hyvänä ja noin kolmasosa huonona. Tästä olivat asenteet muuttuneet toukokuuhun 1989 mennessä siten, että kolmannes vastaajista piti ajankohtaa hyvänä ja puolet huonona luotonotolle. Vastauksesta laskettu saldoluku laski yli kaksikymmentä yksikköä saaden arvoksi -11. Tämän suuntainen muutos jatkui ja marraskuussa ajankohtaa huonona pitävien osuus oli kiivennyt 86 %:iin. Saldoluvuksi tuli -66.

OSTOAIKOMUKSET

Hyödykeryhmiä koskevia ostoaikomuksia kysyttiin vain täysi-ikäisiltä vastaajilta. Seuraavassa käsitellään lyhyesti tärkeimpiä hyödykeryhmiä.

Omistusasunto

Vastaajista 3.4 prosenttia aikoi varmasti hankkia omistusasunnon, vaihtaa omistusasuntoa tai rakentaa omakotitalon seuraavan vuoden aikana. Asunnon hankintaa harkitsi lisäksi 3.8 prosenttia vastaajista. Ostoaikeet olivat laskeneet noin neljänneksen edellisten tutkimuskertojen tasolta.

Pääkaupunkiseudulla ostamista suunnittelee useampi kuin joka kymmenes kotitalous. Pääkaupunkiseudun tasoon yltävät myös kaikki suomalaiset lapsiperheet keskimäärin. Innokkaimmin asunnon ostoa suunnittelevat ikäryhmään 25 - 34 vuotta kuuluneet - neljätoista henkilöä sadasta.

Asunnon hankintaa suunnittelevilta kysyttiin myös tärkeimpiä rahoitusmuotoja. 45 prosenttia vastaajista nimesi tärkeimmäksi rahoitusmuodoksi nykyisen asunnon myyntitulon, 23 prosenttia pankkilainan ja 13 prosenttia arava- tai muun sellaisen lainan. Nykyisen asunnon myyntitulon osuus on

kasvanut rahoitusmuotojakaumassa kahdessa vuodessa parikymmentä prosenttiyksikköä. Pankkilainan osuus on pienentynyt noin viisitoista prosenttiyksikköä.

Henkilöauto

Marraskuussa 1989 aikoi neljä prosenttia vastaajista varmasti ostaa tai vaihtaa auton puolen vuoden sisällä. Lisäksi kuusi prosenttia piti sitä mahdollisena. Ostoinnokkuus oli hivenen laskenut edellisten tutkimuskertojen tasolta. Vajaa kolmannes ostoaikeista koskee uutta autoa.

Kun auton hankintaa suunnittelevilta kysyttiin autonoston rahoituksesta ilmoitti puolet vastaajista nykyisen auton myyntitulot tärkeimmäksi rahoitusmuodoksi. Tämän rahoitusmuodon osuus on pysynyt samana kaikilla tutkimuskerroilla.

Kaksikymmentä prosenttia vastaajista mainitsi omat säästöt tärkeimmäksi rahoitusmuodoksi ja viisitoista prosenttia pankkilainan. Säästöjen osuus rahoitusmuotojakaumassa on noussut pikku hiljaa kahden vuoden ajan. Pankkilainan käyttö rahoitusmuotona väheni vuonna 1989 nopeasti. Aiemmillä tutkimuskerroilla toukokuu 1989 mukaan lukien joka neljäs autonostoa suunnitteleva ilmoitti aikovansa käyttää pankkilainaa pääasiallisena rahoitusmuotona - viime marraskuussa enää joka seitsemäs. Vastaavasti aiemmin joka kolmas ilmoitti aikovansa käyttää pankkilainaa toiseksi tärkeimpänä rahoitusmuotona - viime marraskuussa enää joka neljäs.

Muut kulutusryhmät

Kulutusryhmittäisten ostoaikomusten jakaumassa ei ole kovin suuria eroja, kun verrataan peräkkäisten vuosien samoja tutkimusajankohtia keskenään. Asunnon korjausta aikovien määrä näyttää kahdessa vuodessa kuitenkin hieman laskeneen ja lomamatkoja kotimaahan tai ulkomaille suunnittelevien määrä jonkin verran kasvaneen.

Ulkomaille aikoi puolen vuoden sisällä varmasti matkustaa joka viides ja kotimaassa matkailla joka neljäs. Tämän lisäksi noin joka seitsemäs harkitsee ulkomaan tai kotimaan matkaa. Muihin kulutusryhmiin rahaa puolen vuoden sisällä varmasti sijoittavien osuudet olivat lähes samansuuruiset kuin vuosi sitten marraskuussa. Kulutusryhmät ja niihin sijoittavien kotitalouksien osuudet olivat: kodin sisustus 17 %, asunnon korjaus 12 %, kodinkoneet 10 %, viihdeelektroniikka 7 %, harrastusvälineet 7 %, muut kulkuvälineet kuin auto 3 % ja vapaa-ajan asunto 1 %.

SÄÄSTÄMINEN JA LUOTONOTTO

Ajankohtaa säästämisen kannalta hyvänä pitäviä oli marraskuussa saman verran kuin toukokuussakin, 44 prosenttia vastaajista. Sensijaan luotonoton edullisuudesta olivat käsitykset muuttuneet jyrkästi puolessa vuodessa. Toukokuussa piti ajankohtaa luotonoton kannalta hyvänä 37 prosenttia vastaajista mutta marraskuussa enää 9 prosenttia.

Säästäminen

Säästämissaikomukset seuraavan 12 kuukauden aikana olivat samanlaiset kuin edellisellä tutkimuskierroksella. Puolet kotitalouksista aikoo säästää säännöllisesti ja kolmasosa satunnaisesti seuraavan vuoden aikana. Joka seitsemäs kotitalous ilmoittaa, ettei varoja jää säästöön.

Säästöjen käyttötavoista on yleisin edelleen velanhoito, 62 prosenttia. Joka toinen kotitalous säästää pahan päivän varalle ja lähes yhtä moni matkaa tai lomaa varten. Kestokulutushyödykkeiden hankintaa varten säästää joka neljäs, vanhuuden varalle joka viides ja asunnon hankintaa varten etukäteen joka kymmenes kotitalous.

Säästyvien varojen sijoitusmuotojakautuma on jonkin verran muuttunut. Yleisin sijoitusmuoto oli marraskuussa edelleen pankkitili tai -talletus 71 prosentin osuudellaan. Asunto-osakkeeseen sijoittavien osuus oli laskenut vuoden takaisesta 16 prosentista runsaaseen 10 prosenttiin marraskuussa 1989. Kiinteään omaisuuteen sijoittavia oli 19 prosenttia, taide- ja arvoesineisiin runsaat 6 prosenttia ja vapaa-ajan asuntoon vajaat 5 prosenttia. Arvopapereihin sijoittavien osuus oli laskenut toukokuun 28 prosentista 23 prosenttiin marraskuussa 1989. Tämä johtuu osakesäästämisen osuuden putoamisesta viidellä prosenttiyksiköllä 10.8 prosenttiin.

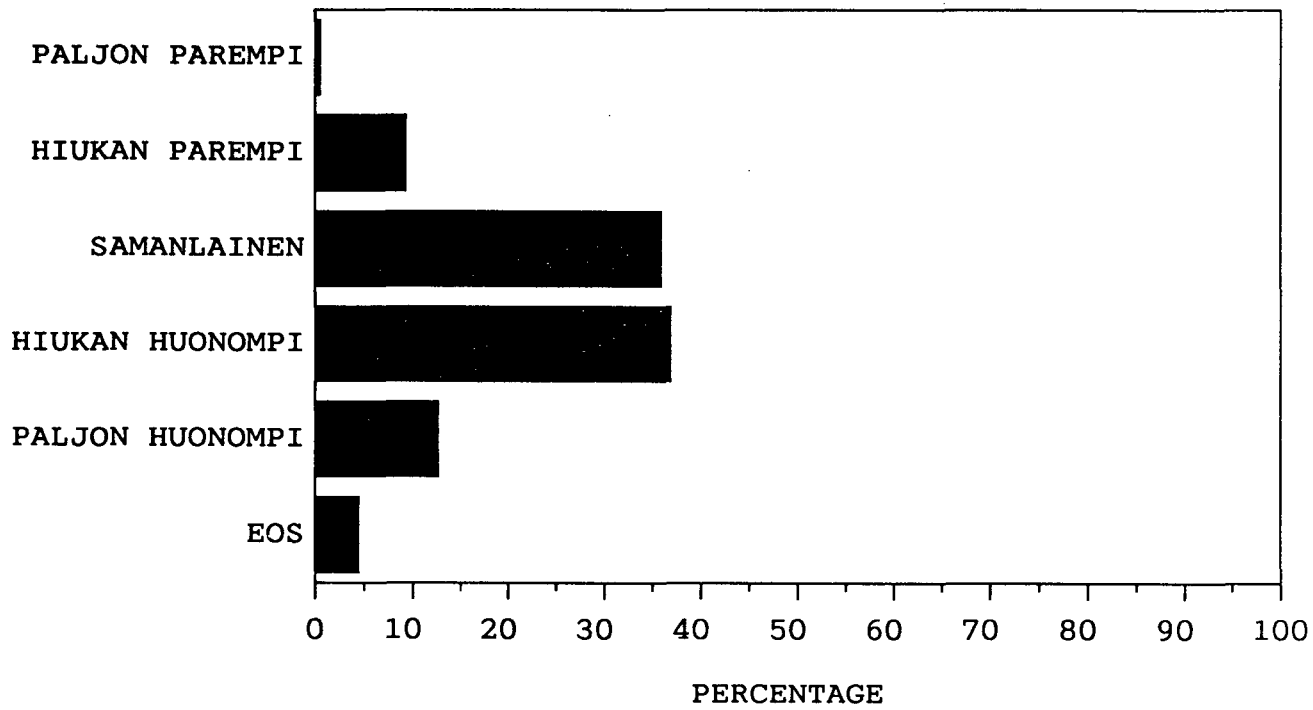
Luotonotto

Muuttunut suhtautuminen luotonoton edullisuuteen näkyy myös marraskuun lainanottoaikomuksissa. Luotonottoa seuraavan vuoden aikana harkitsevien kotitalouksien määrä aleni viidenneksellä. Kahdeksan prosenttia vastaajista aikoi ottaa luottoa varmasti ja yhtä moni mahdollisesti.

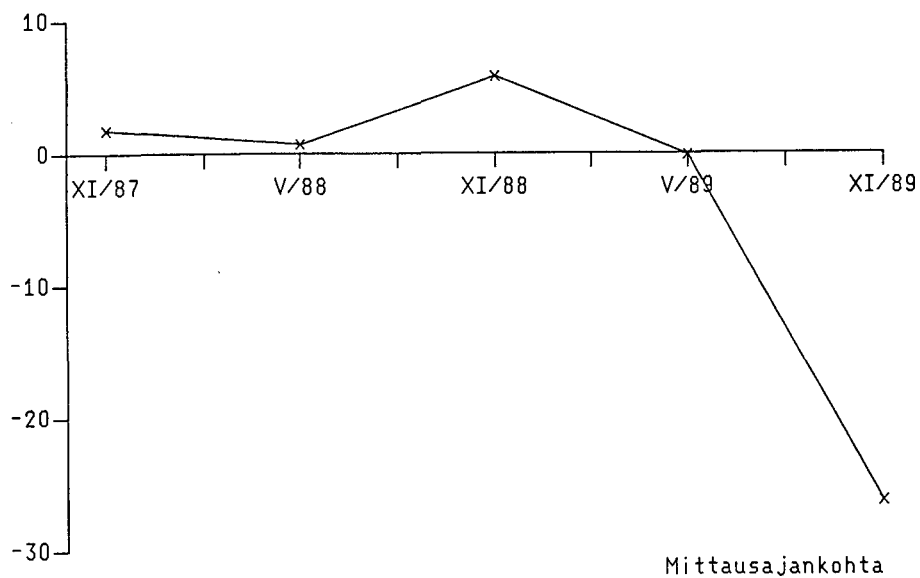
Luottojen käyttötarkoitukset ja niiden osuudet olivat: kestokulutushyödykkeet 25 %, arvopaperit 3 %, kiinteä omaisuus 30 %, opinnot 20 %, asunto-osakkeet 18 % ja muut käyttötarkoitukset 23 %. Kestokulutushyödykkeitä ja arvopapereita varten aikoi luottoa ottaa entistä harvempi kotitalous. Muiden käyttötarkoitusten osuudet luotonottoa harkitsevien suunnitelmissa olivat kasvaneet toukokuusta 1989.

1. Suomen taloudellinen tilanne nyt vs. 12 kk sitten

KOROTETUT LUVUT

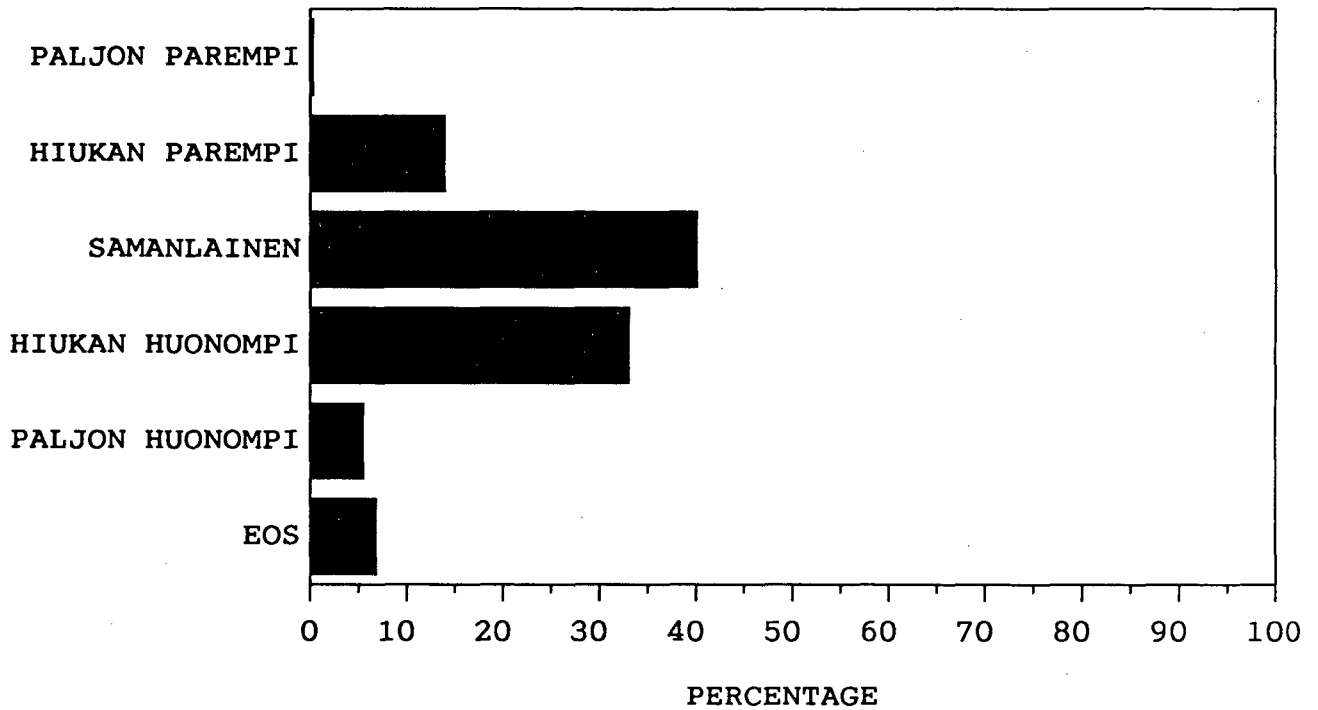
Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

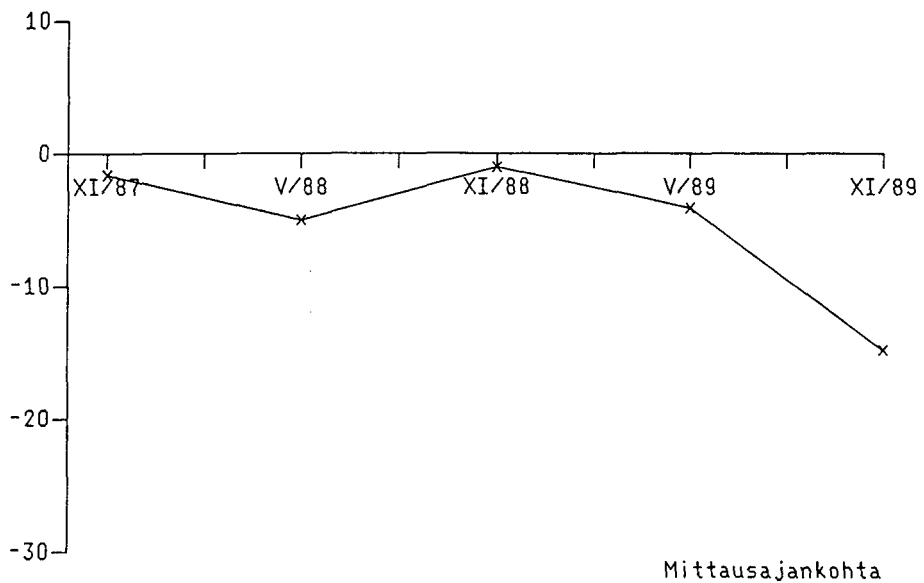

2. Suomen taloudellinen tilanne 12 kk kuluttua vs. nyt

KOROTETUT LUVUT

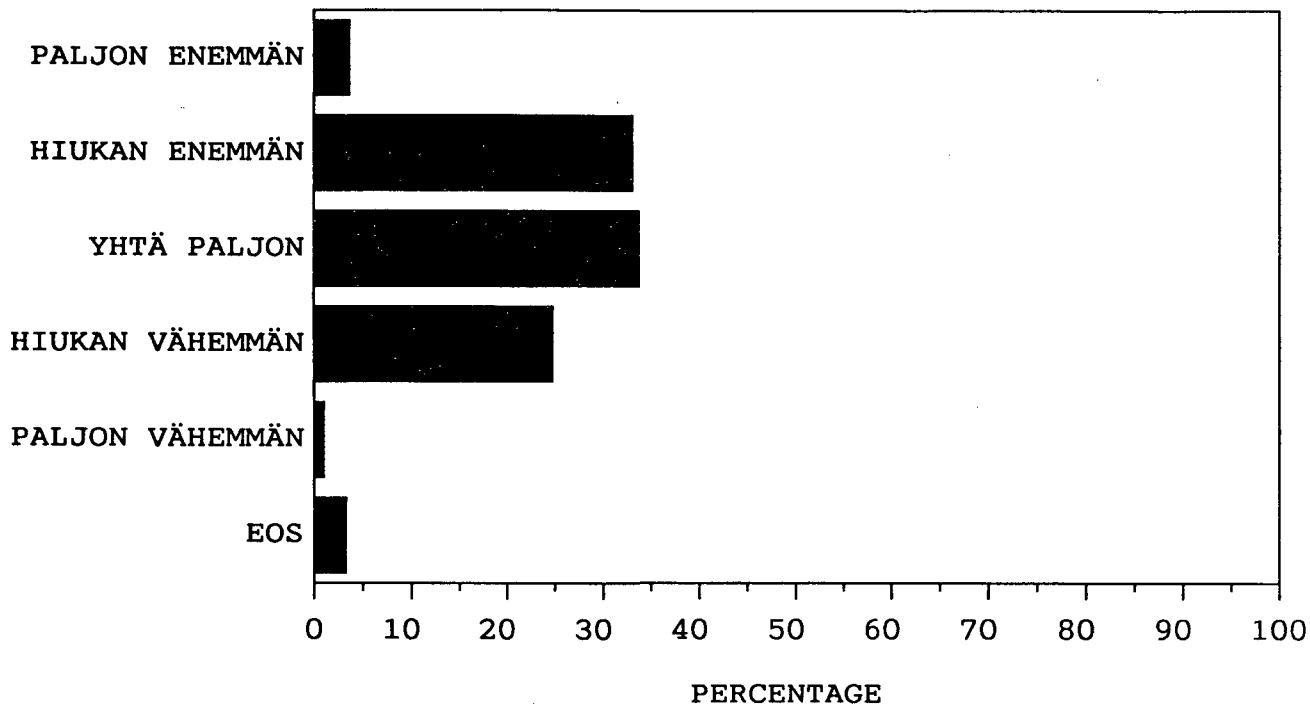

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

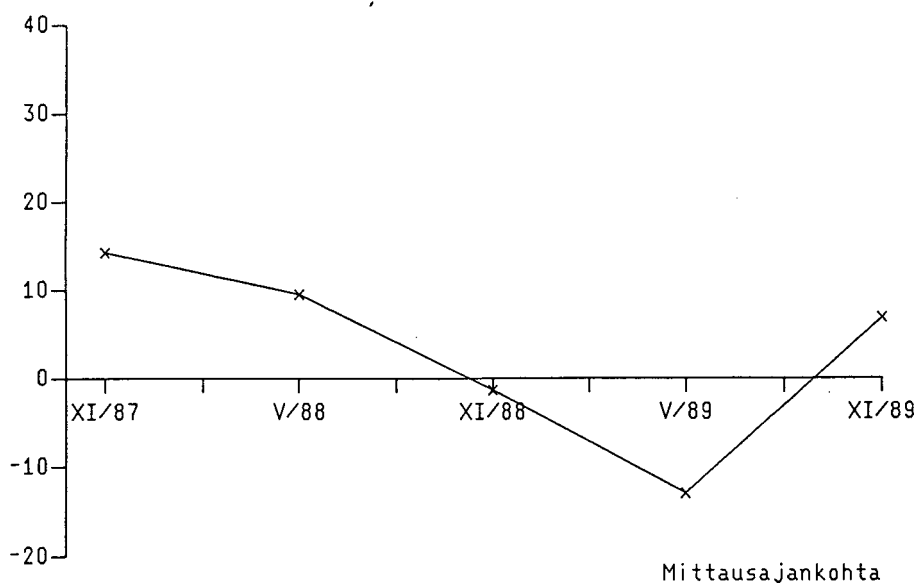

3. Työttömien määrä 12 kk kuluttua vs. nyt

KOROTETUT LUVUT

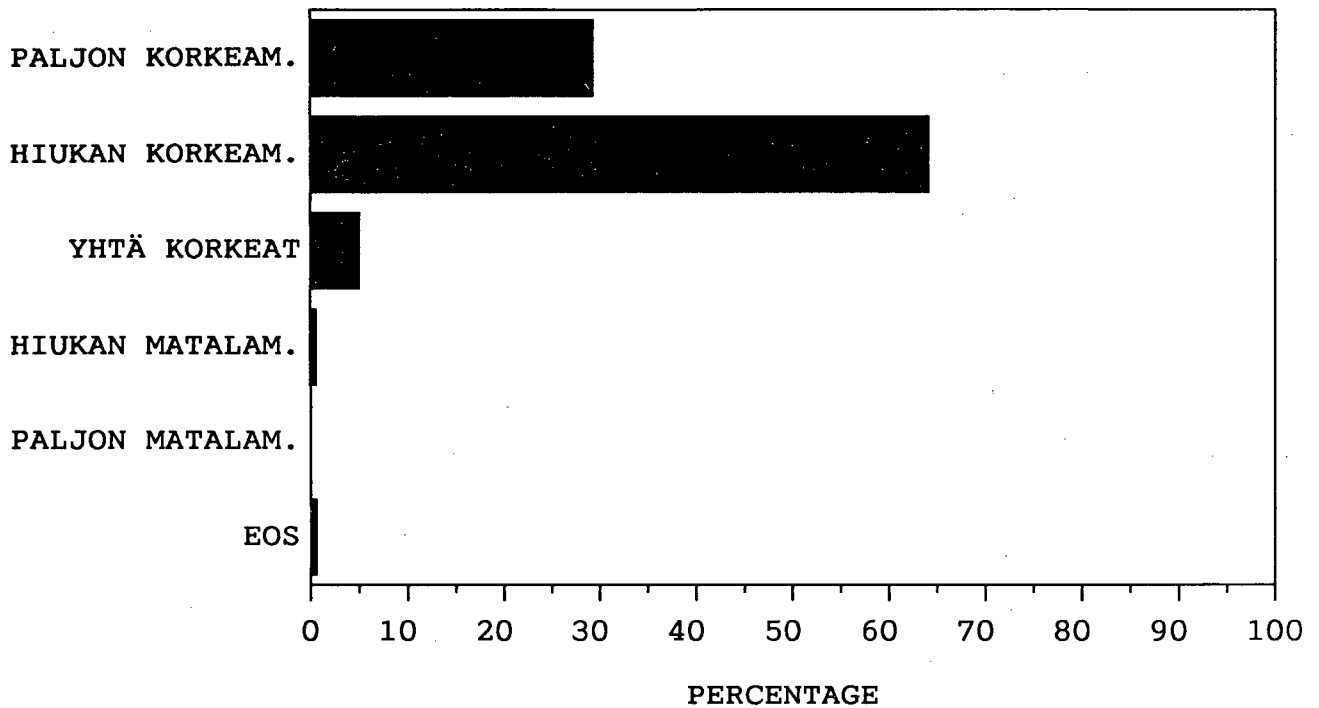

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

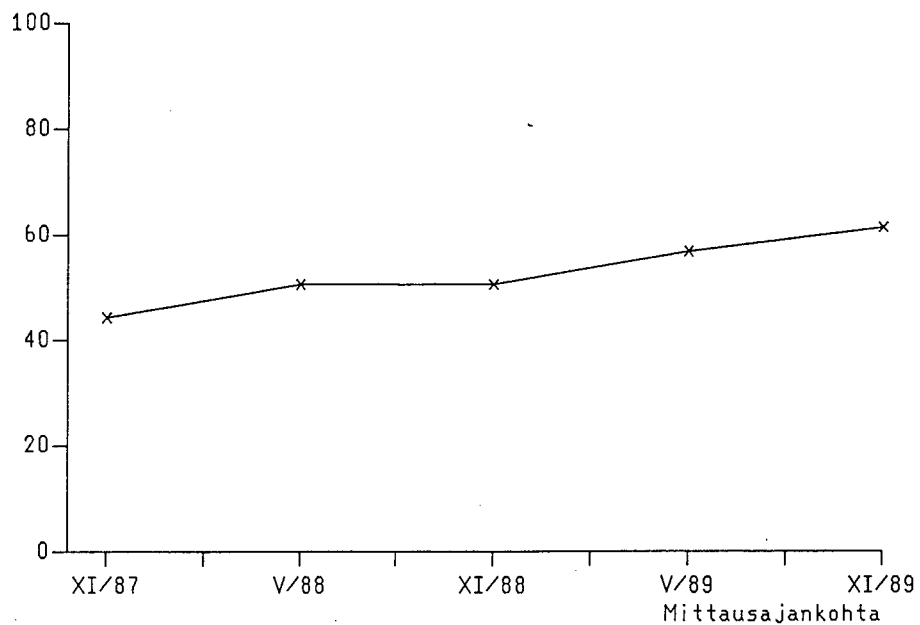

4. Kuluttajahinnat nyt vs. 12 kk sitten

KOROTETUT LUVUT

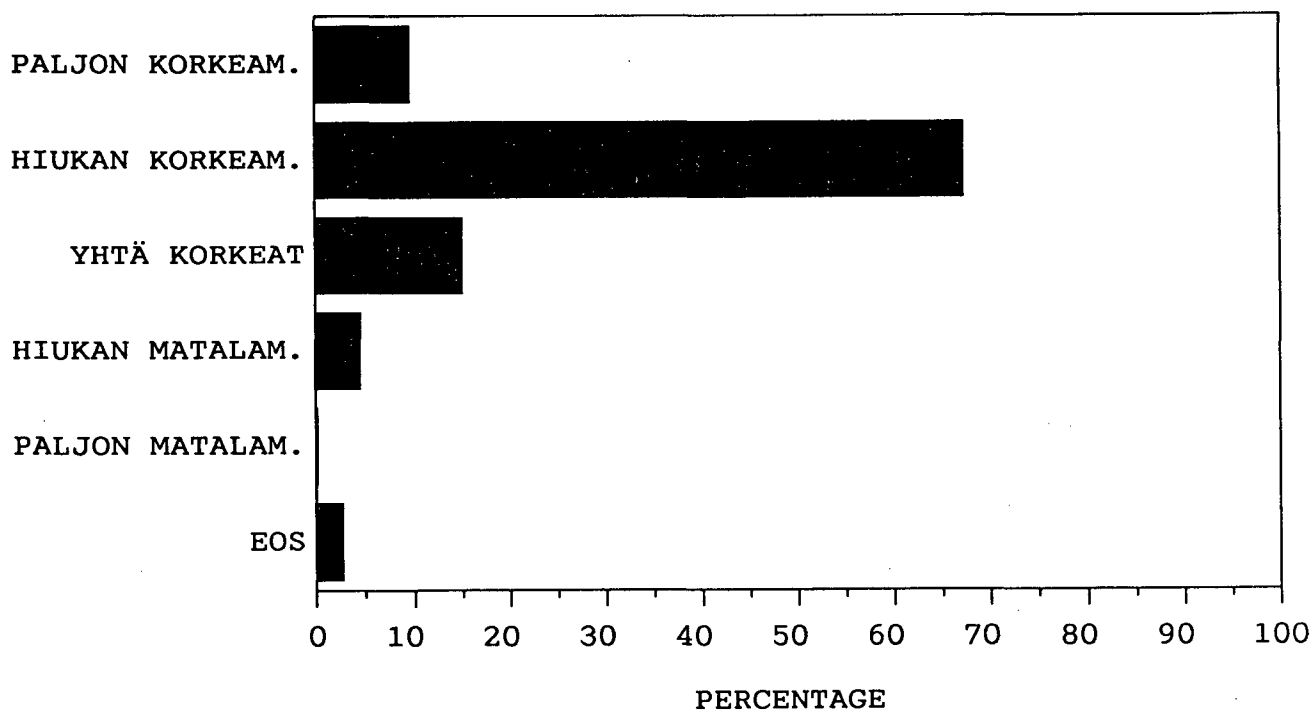

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

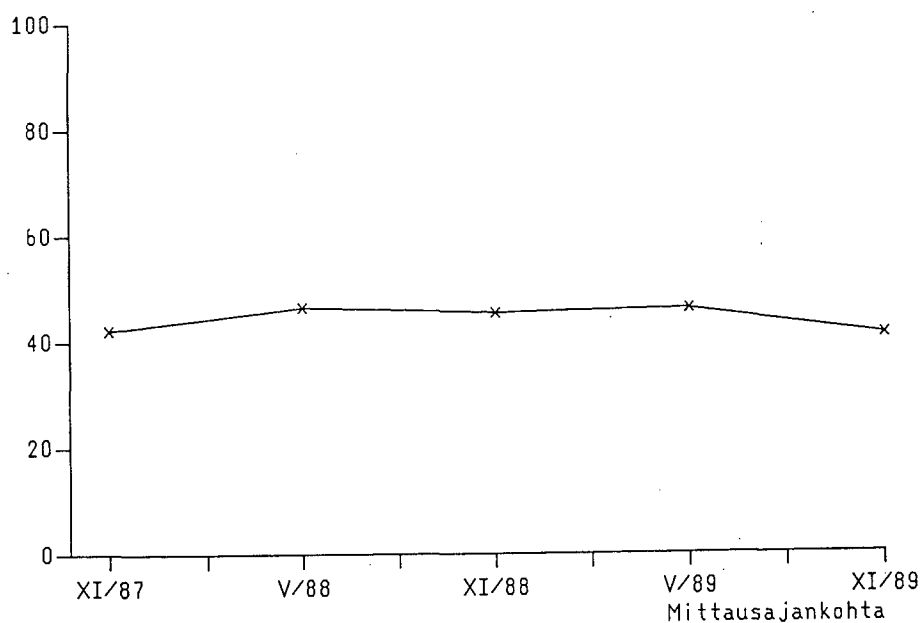

5. Kuluttajahinnat 12 kk kuluttua vs. nyt

KOROTETUT LUVUT

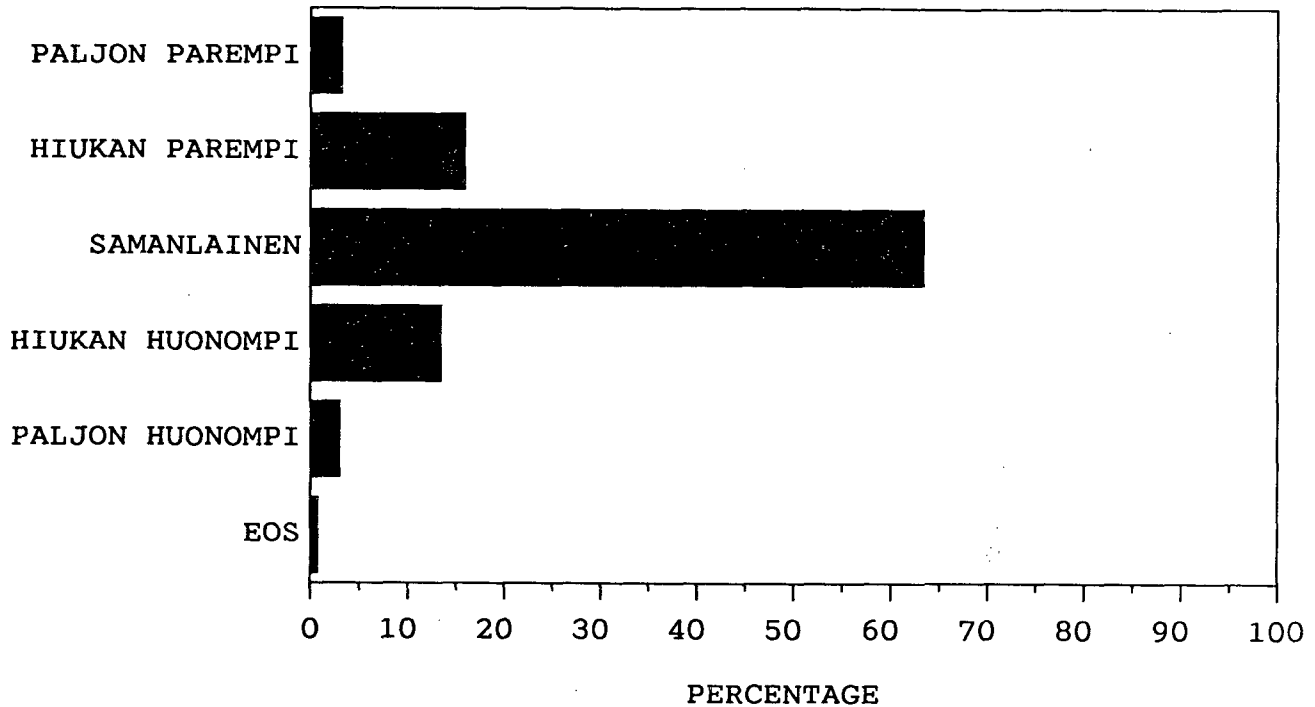

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

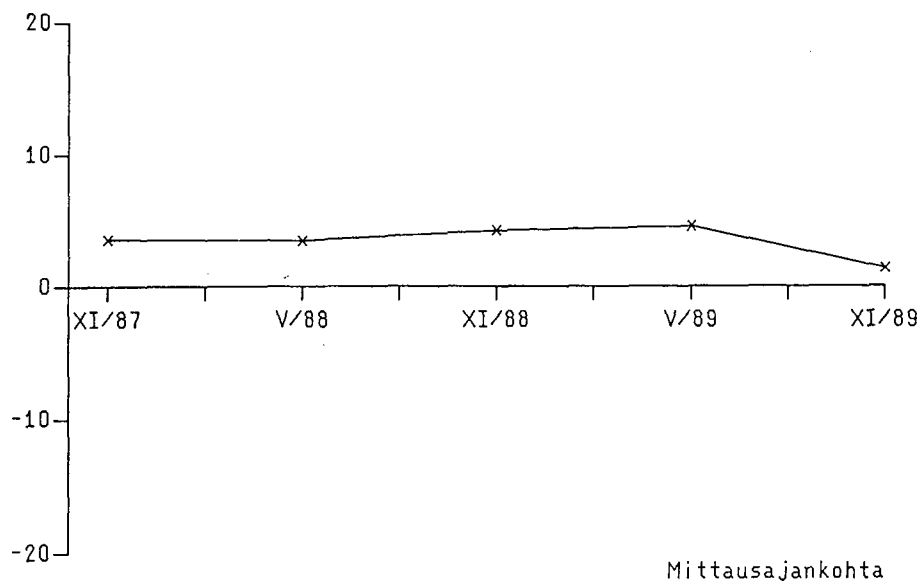

6. Oman talouden tilanne nyt vs. 12 kk sitten

KOROTETUT LUVUT

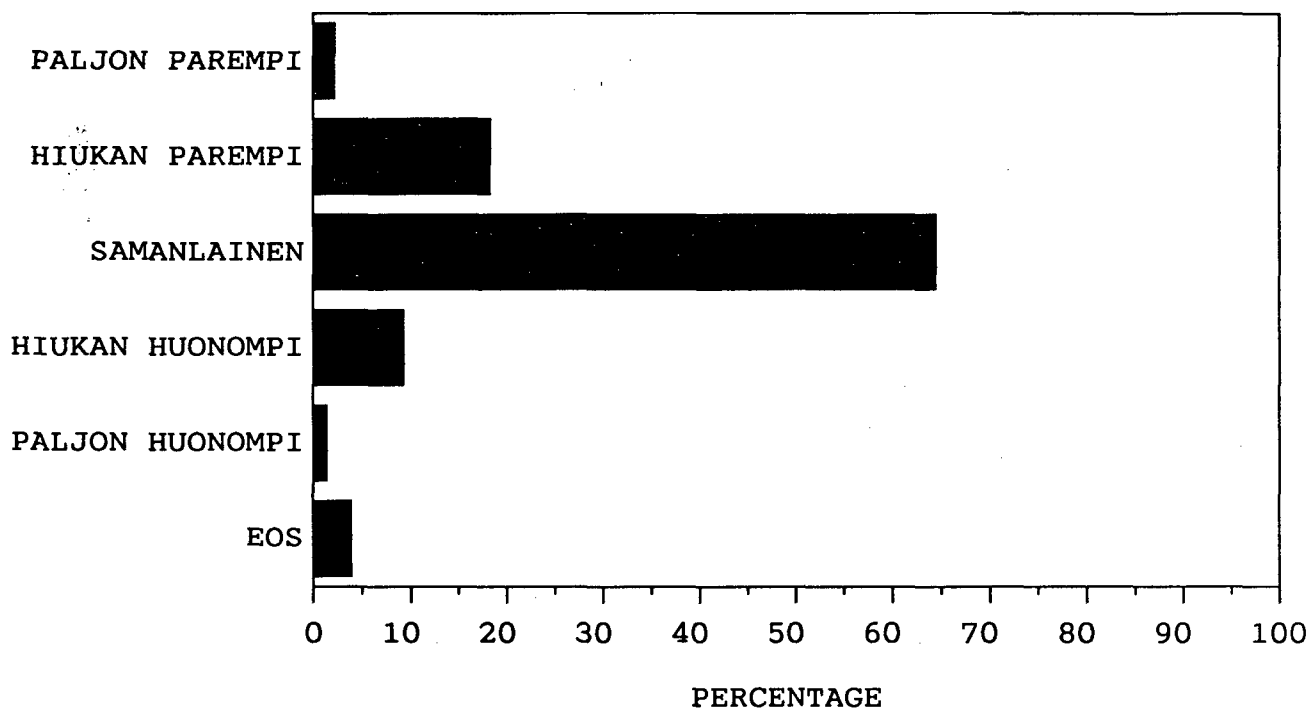

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

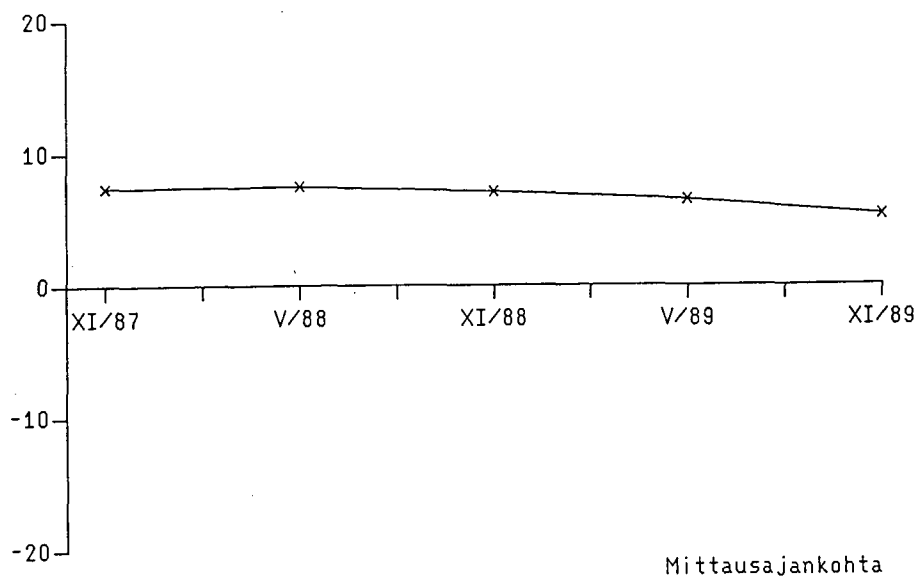

7. Oman talouden tilanne 12 kk kuluttua vs. nyt

KOROTETUT LUVUT

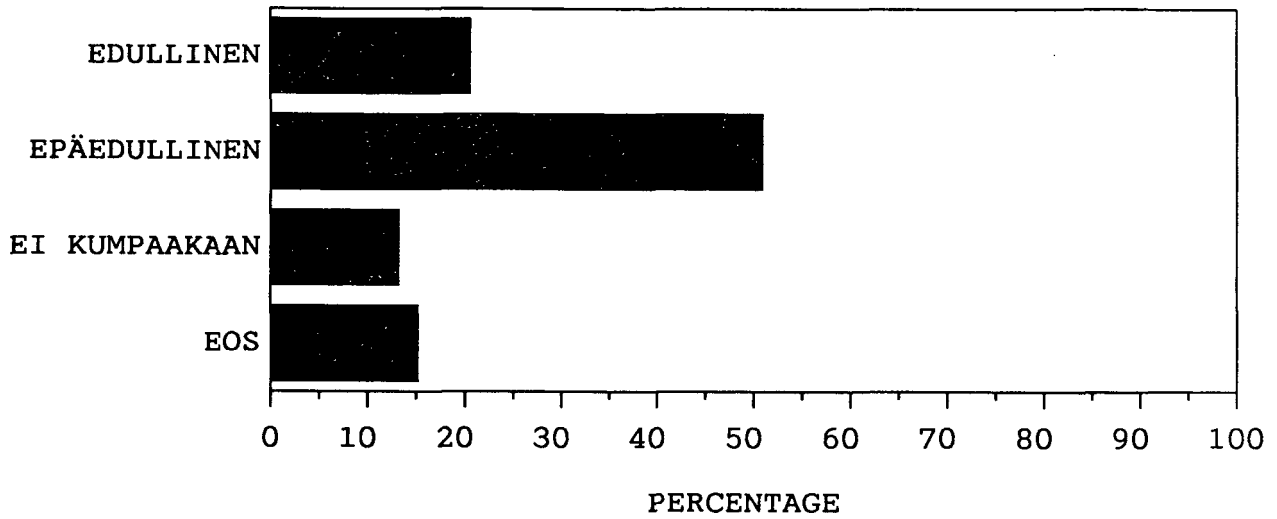

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

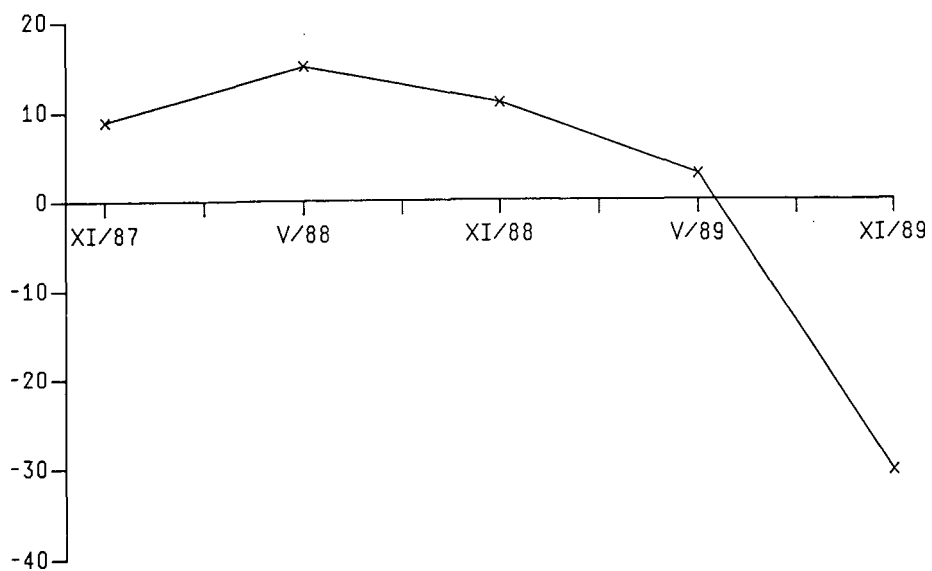

8 . Ajankohdan edullisuus suurempiin hankintoihin

KOROTETUT LUVUT

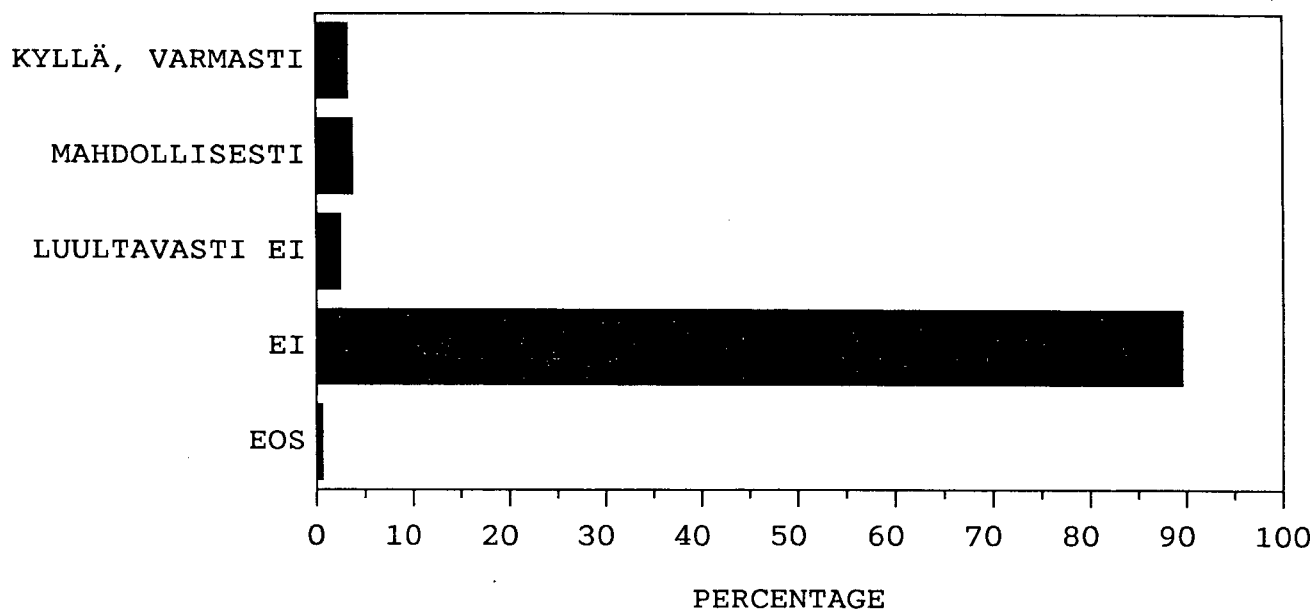

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

9. Aikooko talous hankkia omistusasunnon seur. 12 kk aikana

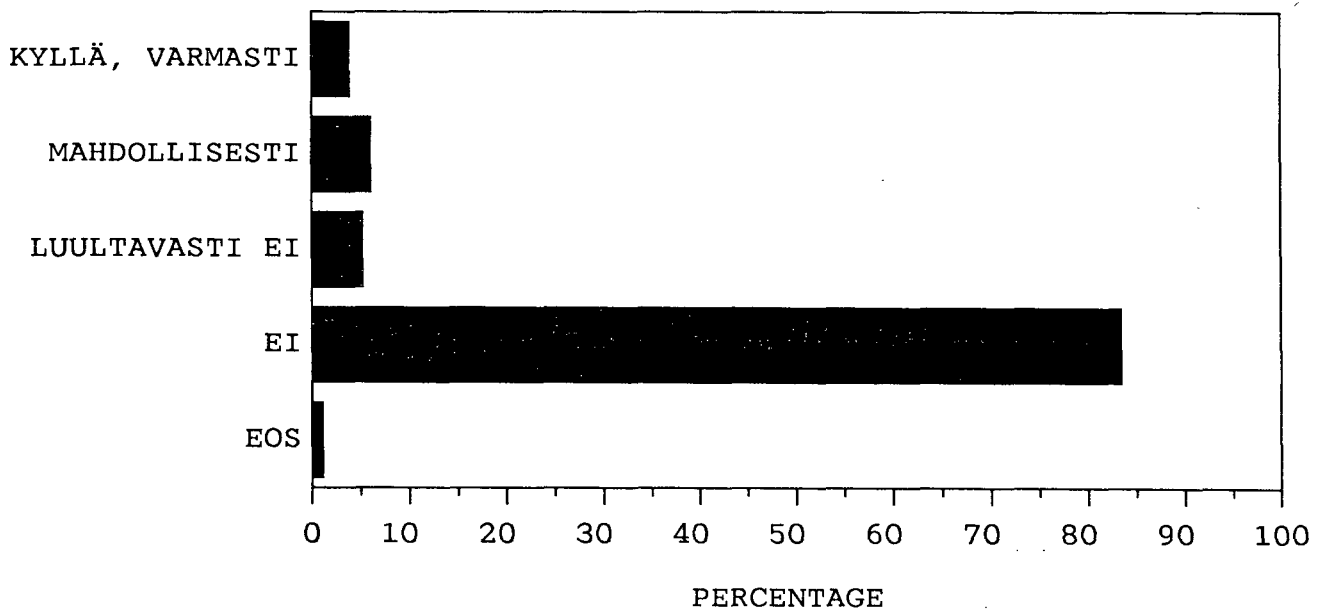
KOROTETTU KOTITALOUKSIEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN

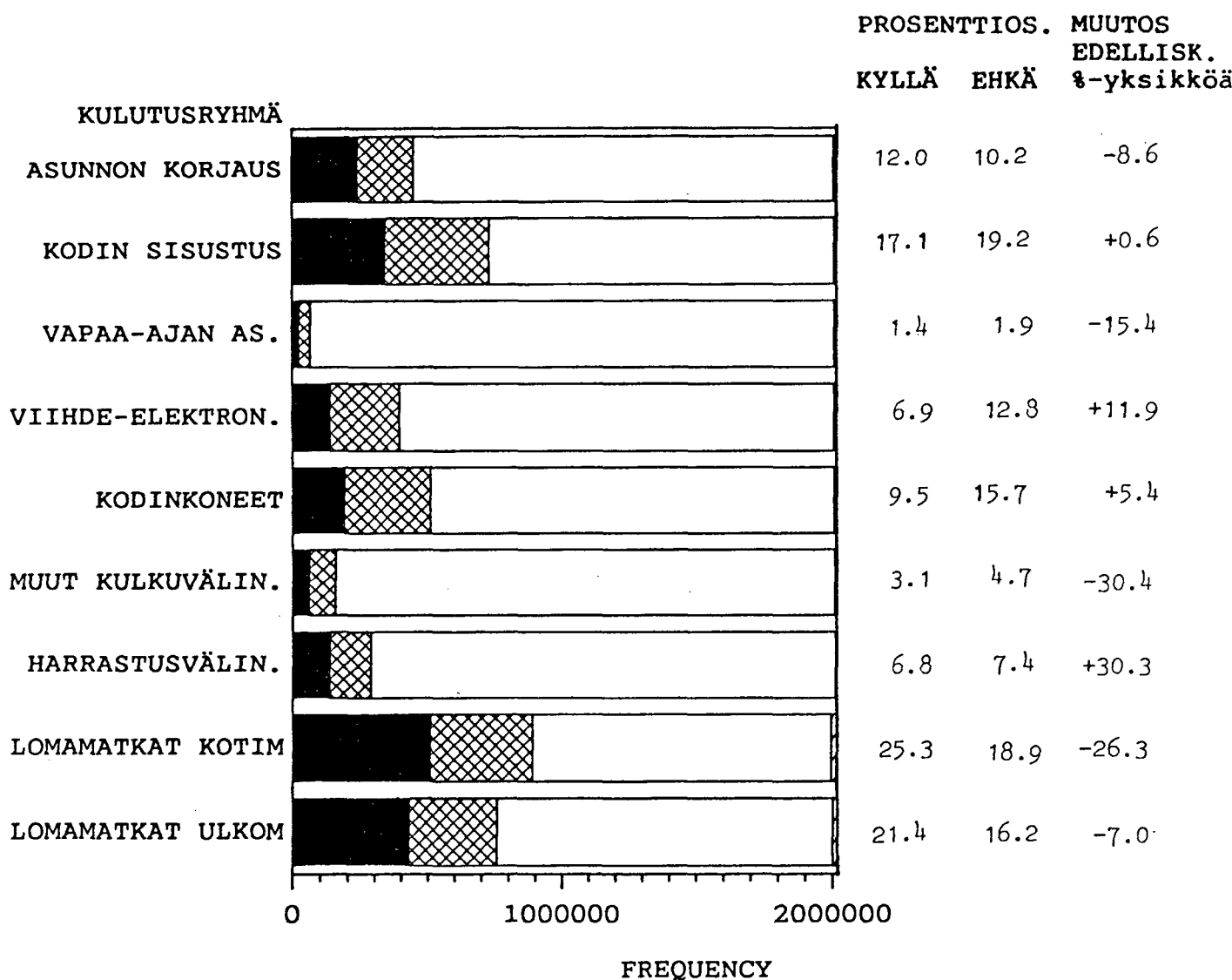
10. Aikooko talous hankkia henkilöauton seur. 6 kk aikana

KOROTETTU KOTITALOUKSIEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN

11. Ostoaikomukset eräissä kulutusryhmissä

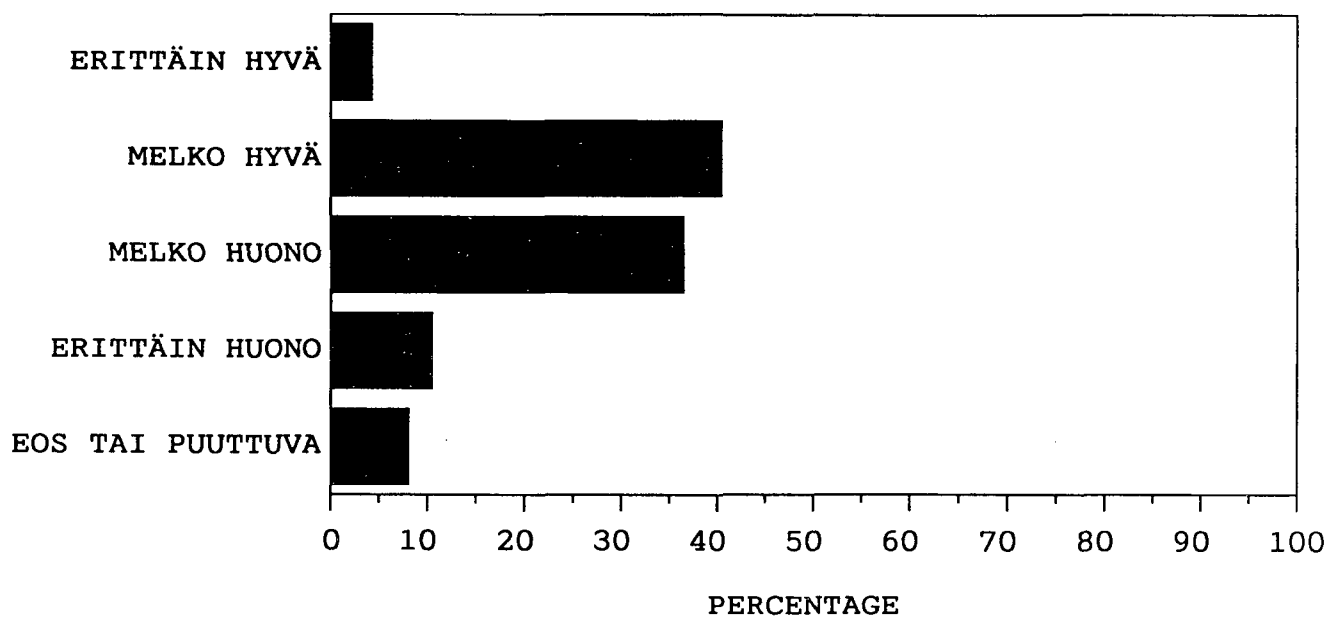
KOROTETTU KOTITALOUKSIEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN

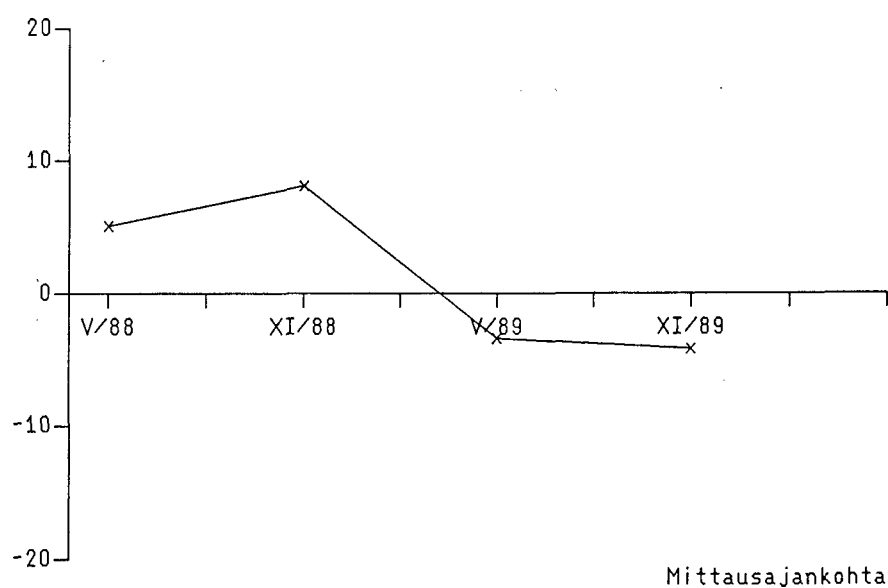
VASTAUS   **1**   **2**   **3**   **4**
                  KYLLÄ   **EHKÄ**   **EI**   **EOS**

12. Millainen ajankohta on säästämisen kannalta

KOROTETUT LUVUT

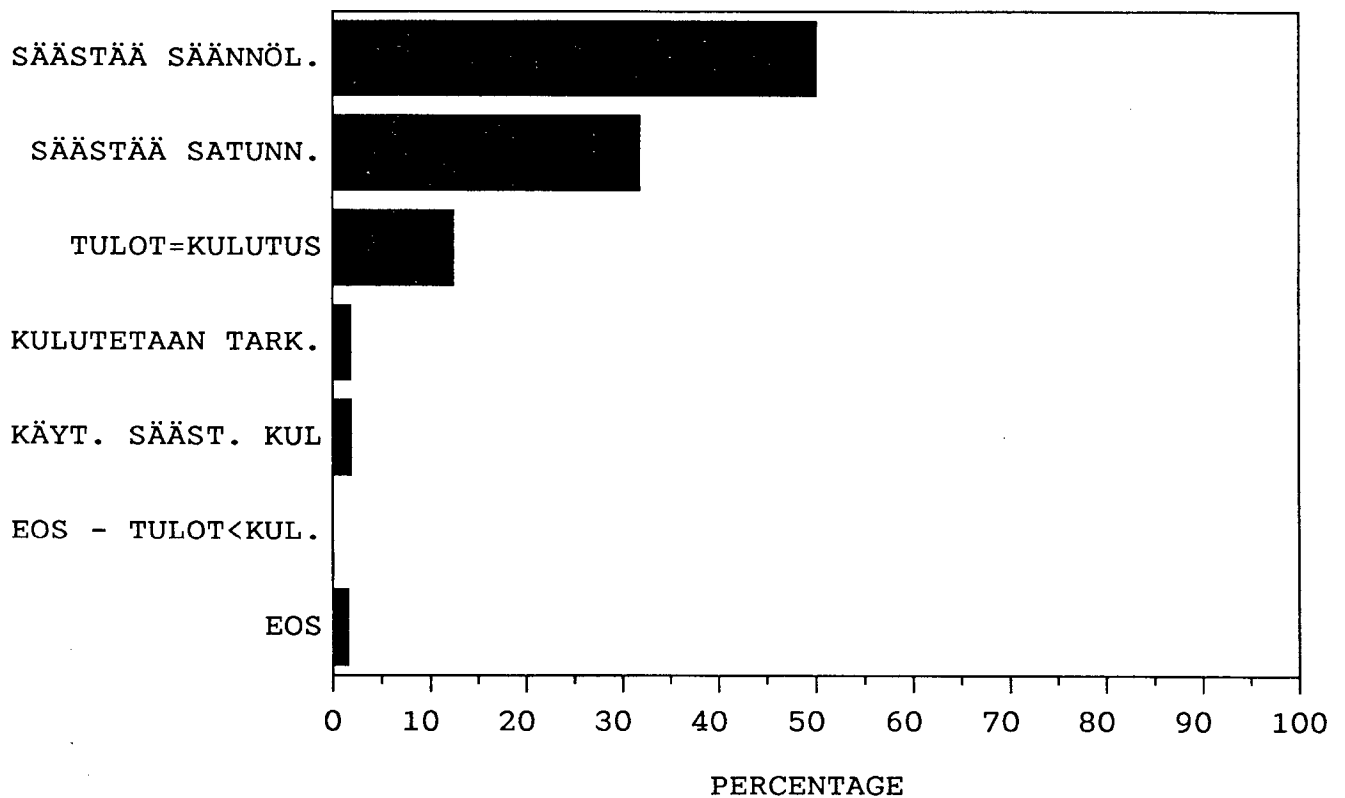

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

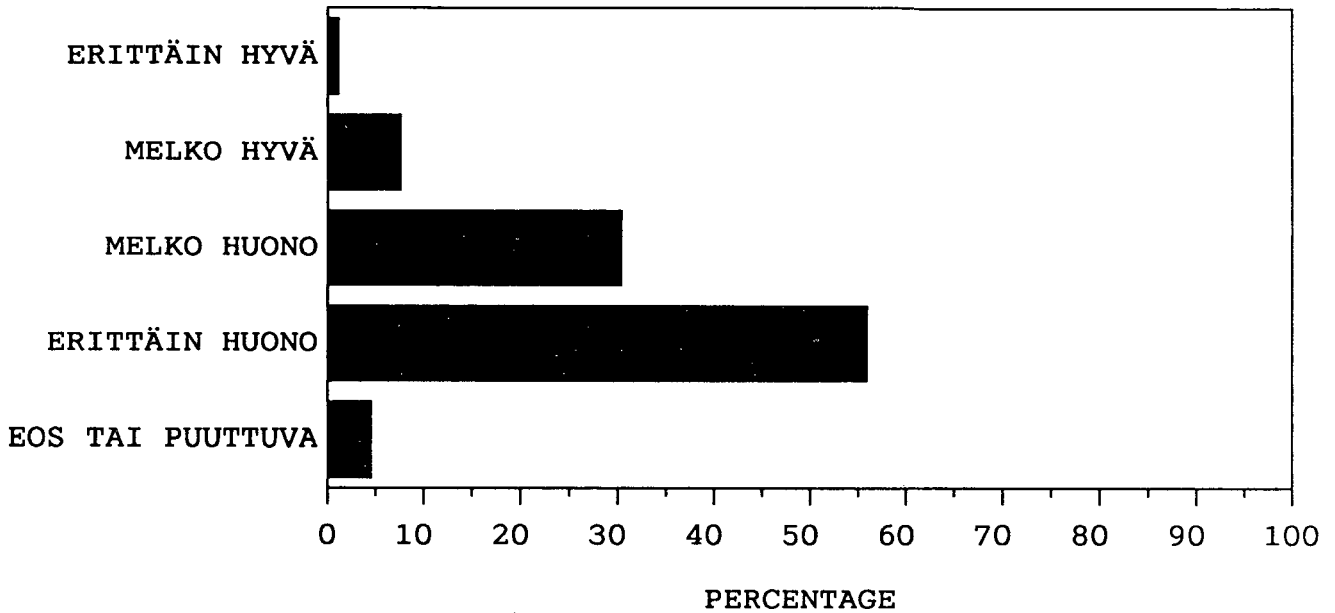
13. Aikooko talous säästää seuraavien 12 kk aikana

KOROTETTU KOTITALOUKSIEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN

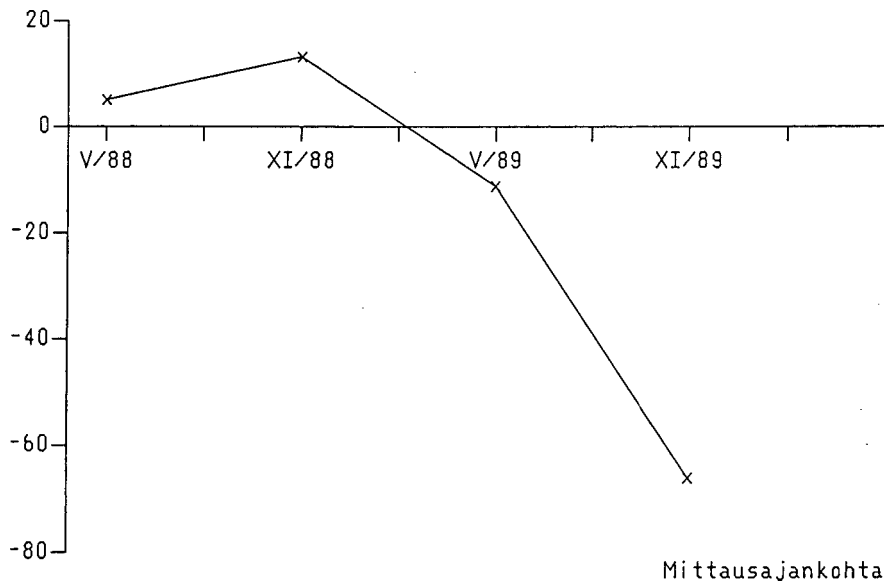

14. Millainen ajankohta on luotonoton kannalta

KOROTETUT LUVUT

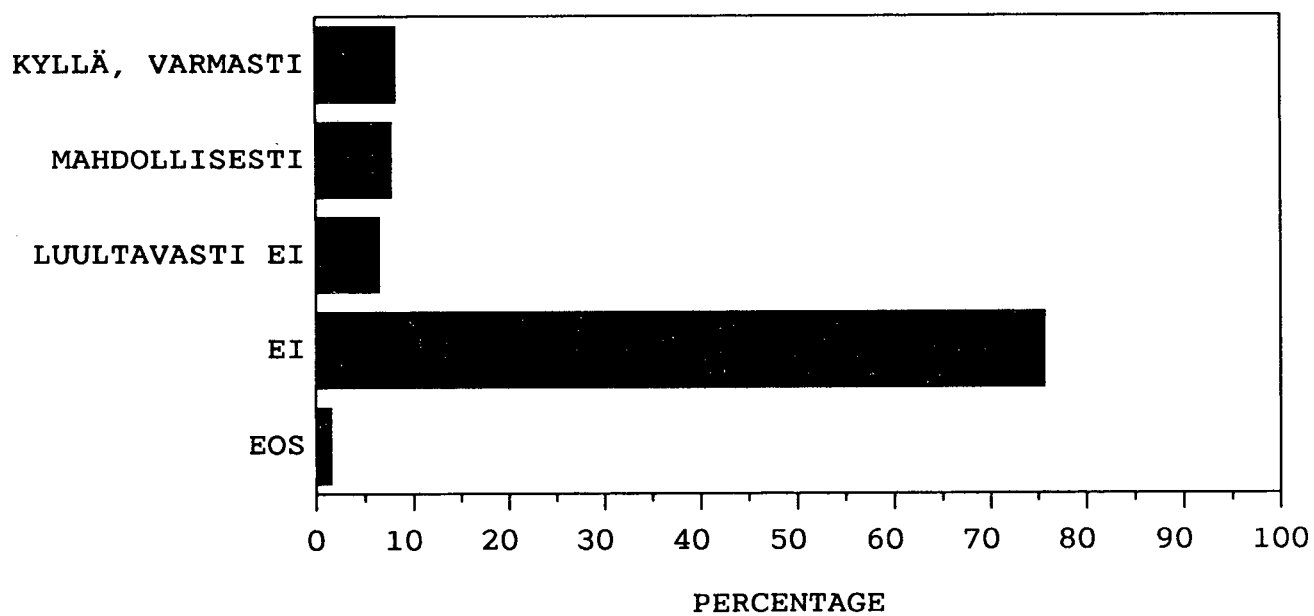

Indeksinä mittausajankohdasta toiseen

15. Aikooko talous ottaa luottoa seuraavien 12 kk aikana

KOROTETTU KOTITALOUKSIEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN

TUTKIMUSMENETELMÄ

Kuluttajabarometrin tiedot kootaan Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä marras- ja toukokuussa. Suurin osa saadaan puhelinhaastattelulla. Tutkimusalueena on koko maa. Tutkimuksessa käytetään rotatoivaa paneelia eli samalle henkilölle esitetään kysymykset kolme kertaa aina puolen vuoden välein. Kohdehenkilöistä on uusia aina noin kolmannes.

Otoskoko oli marraskuussa 1989 noin 2850 henkilöä. Vastauksia saatiin 2 457, joten vastausprosentti oli 86. Vastaajat edustavat Suomen väestöä iän, sukupuolen, asuinläänin ja äidinkielen suhteen.

Tässä raportissa käytetään iän, sukupuolen ja asuinalueen suhteen laadittuja korotuskertoimia (nk. jälkiositus). Vastaukset edustavat 15 - 74-vuotiaan väestön mielikuvia. Joissakin kysymyksissä käytetään painokertoimia, joilla vastaukset on muunnettu suomalaisten kotitalouksien rakenteen mukaisiksi. Kotitalouskohtaisista painokertoimista on erillinen maininta kuvioissa.

Tutkimuksesta laadituissa kuvioissa viitataan saldolukuihin. Laskentaperiaate on seuraava. Esimerkkinä Suomen yleinen taloudellinen tilanne nyt verrattuna 12 kk aikaisemmin, marraskuu 1989 - korotetut luvut. Katso kuvio 1.

Vastaus	%-osuus	kerroin	saldoluku
paljon parempi	0.6	1	0.6
jonkin verran parempi	9.6	0.5	4.8
samanlainen	35.2	0	0
jonkin verran huonompi	37.0	-0.5	-18.5
paljon huonompi	13.1	-1	-13.1
ei osa sanoa	4.5	0	0
Yhteensä	100	0	-26.2

Kuluttajan luottamusindeksi saadaan Euroopan yhteisöjen alueella sovellettavan laskentatavan mukaisesti seuraavien kysymysten saldoluviista:

- Suomen taloudellinen tilanne tällä hetkellä verrattuna 12 kuukautta sitten vallinneeseen tilanteeseen
- Suomen taloudellinen tilanne 12 kuukauden kuluttua verrattuna tällä hetkellä vallitsevaan tilanteeseen
- oma taloudellinen tilanne tällä hetkellä verrattuna 12 kuukautta sitten vallinneeseen tilanteeseen
- oma taloudellinen tilanne 12 kuukauden kuluttua verrattuna tällä hetkellä vallitsevaan tilanteeseen
- ajankohdan edullisuus suurempiin hankintoihin.

Saldoluvut lasketaan yhteen ja tulos jaetaan viidellä. Saldolukujen ja kuluttajan luottamusindeksin arvoalue on (-100, 100).

PL-PB 504
00101 Helsinki-Helsingfors

Virkalähetys
Tjänsteförsändelse

Kuluttajabarometri

Konsumentbarometern
Consumer barometer
1989, Marraskuu - November - November

SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland

Central Statistical
Office of Finland

National accounts
1990:2

Tiedustelut - Förfrågningar

Pellervo Marja-aho
(90) 17 341

Julkaisujen myynti:

Försäljning:

Hinta — Pris

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
Puh. (90) 173 41.

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
Tel. (90) 173 41

60 mk

ISSN 0784-8331
= Kansantalous
ISSN 0784-963X